

ANSELMET, Monika. *TV Wars*. Girona: Fundació Espais d'Art Contemporani, 2005. 12 p.

BOER, A.G. de [editor]. *Drug transport(ers) and the diseased brain*. Amsterdam/San Diego: Elsevier, 2005. 268 p.

CALLIS I FRANCO, Josep [coord.]. *Salvador Sunyer i Aimeric. Aproximació biogràfica*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2005. 124 p.

CASTELLANO I COSTA, Josep. *Hores d'instítut a la força*. Girona: CCG, 2005. 67 p.

CODINA NEGRE, Joan. *La llegenda del tapis, una aventura de Siset*. Girona: Ajuntament, 2005. 72 p.

DIVERSOS AUTORS. *Jornada tècnica Les noves dinàmiques de la viticultura moderna*. Girona: Associació Catalana d'Enòlegs, 2005. 64 p.

DIVERSOS AUTORS. *Garrotxa. Pobles medievals*. Vallbona de les Monges: March Editor, 2005. 119 p.

DIVERSOS AUTORS. *Vall de Núria. Imatges i records*. Barcelona: Columna, 2005. 64 p.

FERNÁNDEZ I COLL, Vicenç. *Els edificis de correus de Girona, segles XIX-XXI*. Girona: Ajuntament, 2005. 195 p.

FERRÉ, Jordi; SANTANÉ, Josep; BALLESTEROS, Enric [et al.]. *La muntanya al mar: Cadiretes-l'Ardenya, Sant Feliu de Guíxols, Santa Cristina d'Aro, Tossa de Mar, Lloret de Mar, Vidreres, Caldes de Malavella i Llagostera*. Girona: Compe-tium, 2005. 129 p.

FLORIDO DEL CORRAL, David. *Evolució històrica i cultural de las almadras en el litoral atlàntico meridional (siglos XVI-XX)*. Girona/Palamós: Universitat de Girona/Ajuntament/Museu de la Pesca, 2005. 90 p.

FRANQUESA I ARTÉS, Ramon. *Las cofradías en España. Papel económico y cambios estructurales*. Girona/Palamós: Universitat de Girona/Ajuntament/Museu de la Pesca, 2005. 30 p.

GARCIA-ARBOS, Salvador. *El llibre de l'allioli*. Figueres: Brau Edicions, 2005. 173 p.

HOMS I BRUGAROLAS, M. Mercè. *El sindicat remença de l'any 1448*. Girona: Ajuntament, 2005. 691 p.

Crítica

Un retrat de la burgesia catalana

Fotografiant cims i ciutats, Joan Xicart (1878-1954)

Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Girona, 2004

El Col·legi d'Arquitectes de Girona es preocupa de donar a conèixer els fons del seu arxiu mitjançant actuacions diverses; la darrera és l'exposició fotogràfica acompanyada del catàleg de l'obra de Joan Xicart i Rigual (1878-1954).

Les responsables de l'arxiu del COAC-DG, Rosa Maria Gil i Gemma Domènech, han realitzat una tasca d'investigació modèlica, talment detectivesca, probablement el treball més engrescador per a qualsevol investigador, sobretot veient els resultats assolits.

Partint de la mínima informació, aconseguida en el moment de l'adquisició dels clixés, han vestit el que tan sols era un cognom, Xicart, li han donat vida i, el més transcendental, li han facilitat l'entrada als annals de la història de la fotografia.

La intuïció, sumada a la tenacitat, ha permès localitzar els descendents del fotògraf amateur, rescatat de l'oblit els seus hobbies, els seus vincles associatius, així com identificar les persones i els llocs retratats.

Ben segur que les magnífiques imatges servades devien empènyer les arxives a esbrinar les inquietuds i els mòbils de l'autor —alguns patents per reiteratius, com

ara l'interès pel patrimoni artístic i cultural i per la natura—, i portar-les a deduir, i posteriorment corroborar, els vincles amb el món de l'excursionisme i amb l'entitat aglutinadora d'aquest esport al principi del segle XX a Barcelona, el Centre Excursionista de Catalunya. Activitat que, gràcies al dinamisme de Xicart, va complementar amb la pràctica fotogràfica en esdevenir membre actiu de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya, fins al punt d'assolir el càrrec de director de laboratori de fotografia.

El recull consta d'unes pàgines introductòries amb textos del president del Col·legi, Josep Riera, de les responsables de l'Arxiu i de Josep M. Ainaud de Lasarte; tot seguit, podem gaudir de la magnífica reproducció d'imatges curiosament documentades. I encara que, malauradament, una part del llegat fotogràfic de Xicart es va destruir, disposem de meravelloses i artístiques vistes, en perfecte estat de conservació, de la plana i les urbs —de Catalunya a Palma de Mallorca, de França a Alemanya—, i dels cims i muntanyes —Núria, Aneto, la glacera d'Argentière o la Mer de Glace (Mont-Blanc)... Les imatges que hem tingut ocasió de veure són obres d'art, fruit de la contemplació, d'un espectador atent que ha volgut captar les llums i les ombres de la natura i dels monuments, i l'animació i el moviment de les capitals

europèes i de la pràctica d'alguns esports de moda.

Xicart, mitjançant els bons enquadraments de la càmera, ens proporciona un resum de les seves vivències, és a dir, una autobiografia visual immortalitzada sobre vidre.

Manllevant unes paraules de la introducció, «les imatges de Xicart ens ofereixen un retrat d'aquella petita burgesia il·lustrada que, fins a l'esclat de la Guerra Civil, recorria el país a la redescoberta del nostre patrimoni i alhora viatjava per tot Europa com a símptoma de modernitat», però tot i això, només els intrèpids, obstinats i bons coneixedors de la tècnica fotogràfica aconsegueixen prémer els objectius amb resultats estètics i artístics com els llegats per Joan Xicart.

Inés Padrosa Gorgot

Nou diccionari de butxacó

FARRIOL, Jaume.

Rapsodia d'un país. Recull de textos (1961-2003)

Edició a cura de Jordi Galofré. Ajuntament de Banyoles i Rigau Editors. Banyoles, 2004.

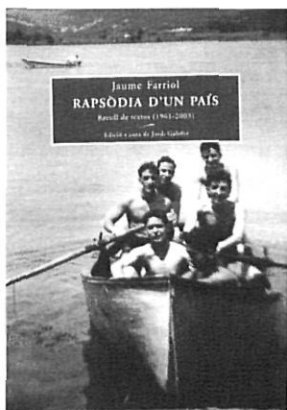
Abans de començar: Ja tocava poder accedir fàcilment a les obres més importants d'en Jaume Farriol! Gràcies, en nom de tots els farriolians (o farriolers)

—conscients o inconscients—, a qui ho ha fet possible.

Autor: Farriol i Montserrat, Jaume (Banyoles, 1932–2003). Enginyer tèxtil i escriptor. Autor d'onze llibres, diverses obres teatrals i d'un munt d'articles a diaris i revistes, com *Horizontes/Revista de Banyoles*, *El Correo Catalán*, *Avui*, *Diari de Girona*, *El Punt*, *El 9 Esportiu*, *Telestel*, *Granollers C.C.*, *Figueres VP*, *El Bagant*, *Presència*, *El 9 Nou...* Col·laborador de Ràdio Banyoles i Banyoles Televisió. Un dels creadors de la Colla Pa amb Tomàquet, entitat d'animació cultural a la Vall del Tenes. Aficionat al teatre d'aficionats, on actuava com un professional. President del Cienem. Casat i amb tres fills. Avi.

Compromís: En el seu cas, res a veure amb la compra-manipulació del concurs a Miss Espanya, sinó amb la llengua catalana (el compromís, no la manipulació, és clar), la seva, la de tots. Va presidir durant deu anys (1987–1997) el Centre Internacional Escararé per a les Minories Ètniques i les Nacions (Cienem). Ferm defensor, amb la paraula, els actes i els escrits, de la llengua i dels drets del poble català, tal i com es pot comprovar en el llibre que estem diccionariant. Compromès amb si mateix i amb els altres. Coherent amb el que predica. Honest en el que diu.

Edició: Té la mida, volum, paper i tapes dignes

d'una obra completa d'un autor clàssic. Costa trobar on comencen i on acaben els llibres recollits; els capítols, a vegades, fan ballarugues; les fonts de la lletra no sempre són coherents; trobes numeració de notes que notes que és difícil de trobar i, quan ho trobes, ja no recordes a què es referia. Els textos han estat agrupats en tres parts: Banyoles, El món des de Banyoles i Humor amb intenció. L'anotador d'aquest diccionari no acaba d'entendre les raons reals, de pes, d'aquesta divisió tripartita (deu ser cosa del tripartit, i no de la divisió, suposo). L'anotador d'aquest diccionari es volia endur el llibre per llegir-lo vora el llac, però, a més de no cabre-li a la butxaca, li va dificultar la circulació en bicicleta i va posar en perill la seva integritat i la d'altri. No es podia haver creat, en diversos volums, la Biblioteca Jaume Farriol?

Estil: «De ploma incisiva i pessigollaire», segons Rigau. Planià, que no vol

dir planer. Brillant, que no vol dir enlluernador. Irònic, que sí vol dir intel·ligent. Ètic, que... que... que a veure si n'aprenem i no ens deixem arrossegar pels «gamarussos, capsigranys» que ens envaeixen subtilment. Tan amant de l'adjectiu precís, que sembla haver-s'hi casat.

Humor: Necessari per viure amb dignitat els darrers 50 anys del segle passat. El seu humor neix sempre de la ironia, la distància amb què es mira el món. Mai és un humor groller, ni sardònic. Per ridículs i pretensiosos que siguem els humans en general i els banyolins en particular, la seva ironia amorseix els contorns i ens fa mínimament presentables. Gràcies, Jaume.

Ironia: És la millor via per fer camí. I en Farriol la va aplicar admirablement, sàviament. És l'essència de la seva obra, del seu estil literari i vital. Tanmateix, cal que els saberuts, cretins, capsigranys i altres espècies en expansió vagin en compte: l'obra de Farriol els podria obrir els ulls i humanitzar-los en excés.

Localisme: Si tothom accepta que existeix un «Mapamundi de Bilbao», no ens ha d'estranyar que en Farriol, la primera secció periodística del qual s'anomena «Desde el Meridiano de la Plaza de los Turers», defineixi al seu *Diccionari de butxacó* la paraula *cosmopolita* com «que considera tot el

món com a pàtria seva». Era localista convençut perquè li interessava tot i tothom.

Obra: Del llatí *opera*, que vol dir «treballs». O sigui, que s'ho ha suat amb la suor del seu propi front. En aquesta obra hi apareixen senceres les seves obres claus, algunes ja introbables: *Banyoles vora el llac*, *El clar país*, *Batenviç*, *Rapsòdia en si fa no fa*, *Novenari*, *Formulari d'oracions i jaculatories per a utilitat i refrigeri del nacionalista català*. També s'editen diversos articles, mai aplegats en llibres fins ara. Es fa una antologia del seu banyolinitat famós *Diccionari de butxacó* (al qual és un humil homenatge aquesta ressenya). No hi ha fragments de cap dels seus quatre darrers llibres, entre els quals destaca la seva autobiografia *Una vegada era jo. Memòries de nen per a gent gran*. Tampoc hi ha cap exemple de la seva creació teatral, ni cap fragment del seu llibre més reeditat, *La volta en carro als Països Catalans*.

Última recomanació: En paraules de Joan Solana, de qui es publica un article a l'inici del volum, just després de la presentació de l'alcalde i del pròleg d'en Galofré: «En aquest temps frenètic que ens toca fer això que en diem viure, on campen, impunes, dissolvents d'ètiques i de morals, amb una capacitat corrosiva formidable [...] llegir bons llibres pot convertir-se en l'última esperança». Queda dit.

Xavi Xargay i Oliva

JOVÉ, Teodor; FABREGAT, Ramon [editors]. *IV Workshop in G/MPLS Networks*. Girona: Documenta Universitària, 2005. 222 p.

La pintura impressionista russa. Entre el realisme i l'avantguarda. Girona: Caixa de Girona, 2005. 164 p.

LLEDÓ, Diana. *El medi natural de Palafrugell*. Palafrugell/Girona: Ajuntament/Diputació, 2005. 232 p.

MASÓ, Mireya. *Pagarem per escoltar silenci*. Girona: Caixa de Girona, 2005. 80 p.

MERCÈ, Martí [traducció de textos de Joan Solana i Marta Foix]. *La casa i les flors. Treballs florals*. Girona: Rigau, 2005. 108 p.

PRATS, Modest. *La paraula i les paraules*. Girona: Universitat de Girona, 2005. 26 p.

PUJOL, David; JUANOLA, Joan. *Breu història de l'Alt Empordà*. Girona: Bàlec Llibres, 2005. 72 p.

RAMOS, M. Lluïsa [redacció]; JUAN, Xavier de; PÉREZ, Anna [edició]. *Catedrals, monestirs i grans edificis religiosos*. Barcelona: Geostel, 2005. 308 p.

RODRÍGUEZ, Zisko; PINSACH, Joan. *Denali, la realitat d'un somni*. Girona: Diputació, 2005. 125 p.

ROMAGUERA i RAMIÓ, Joaquim. *Silenci, rodem! Història del cinema a les comarques gironines*. Girona: Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2005. 709 p.

ROMBERG, Marcela; SARDÀ, Francesc. *El sector pesquero y sus normativas*. Girona/Palamós: Universitat de Girona/Ajuntament/Museu de la Pesca, 2005. 19 p.

RONTE, Dieter [et al.]. *Max Ernst, invisible a primera vista: gravats, llibres il·lustrats, escultures*. Barcelona/Bonn: La Caixa/Kunstmuseum Bonn, 2005. 195 p.

SÁEZ, Marc; SIURANA, Carme [editors]. *Condicionantes en la utilización de los servicios de atención primaria*. Girona: Documenta Universitària, 2005. 215 p.

SAGUER, Enric [coord.]; ALVARADO, Joaquim [et al.]. *Els últims hereus. Història oral dels propietaris rurals gironins (1930-2000)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2005. 466 p.

El Transpirinenc en imatges

El ferrocarril Transpirinenc. Fons fotogràfic de Nicolau Coma i Llitjós.

Consell Comarcal del Ripollès. Ripoll, 2004.

Amb aquest volum s'enceta la col·lecció *Imatges de l'Arxiu*, editada per l'Arxiu Comarcal de Ripoll amb la finalitat, emprant les paraules del seu director, Joan Ferrer, «de divulgar el fons d'imatges de Nicolau Coma, sense descartar la possibilitat d'incloure-hi altres fons fotogràfics custodiats a l'ACRI». Actualment, l'Arxiu disposa d'una quantitat d'imatges considerable, gràcies al fet que s'hi ha aplegat els fons de l'Arxiu Històric de Santa Maria de Ripoll (o Arxiu de Sant Pere) i de l'Arxiu Municipal de Ripoll, acumulats al llarg del segle XX.

Gratifica veure els resultats assolits després d'una colla d'anys de feina esmerçada. L'adquisició d'aquest fons —que sobrepasa els 4.400 clixés— es remunta a 1996 i respon a la tasca de recuperació del patrimoni etnològic de la comarca en tots els seus vessants, una tasca iniciada pels responsables del Museu Etnogràfic de Ripoll i transmesa pel seu Patronat a l'Arxiu Comarcal per continuar el treball de neteja, conservació i descripció.

És sorprenent comprovar com encara som a temps de localitzar i recuperar material com el de

Nicolau Coma Llitjós, l'autor d'aquestes imatges, que va treballar de rellotger, fotògraf i editor de postals a Ripoll.

Oportuna i adient ha estat l'edició d'aquesta selecció d'imatges del fons Coma a tall de cloenda dels actes commemoratius del 75è aniversari de la connexió ferroviària internacional amb França des del Ripollès a través de la Cerdanya; un moment transcendent que va comportar que la serrallada pirinenca deixés de ser un obstacle per als habitants d'ambdós costats dels Pirineus.

Durant el mes de setembre de 2004, varen tenir lloc a Ripoll diversos actes per celebrar l'efemèride, a instàncies del CEHFE (Centro de Estudios Históricos del Ferrocarril Español), i la presentació d'aquest recull fotogràfic no podia ser millor colofó. L'obra inclou la presentació de la presidenta del Consell Comarcal, Josefina del Pozo, la «Justificació» del director de l'Arxiu Comarcal, Joan Ferrer, i la introducció històrica del ferrocarril al Ripollès i a la Cerdanya, de Josep Clara, autor de la monografia *El transpirinenc català*. Segueix a aquests escrits la selecció d'imatges, amb peus de foto explicatius, a càrrec de Joan Ferrer i Agustí Dalmau.

La construcció d'aquest nou mitjà de comunicació va representar l'obertura a nous horitzons i la projecció

a l'exterior; l'aportació d'aires nous dels treballadors i els seus costums. En definitiva, el ferrocarril va suposar sortir de l'aïllament, amb la consegüent convulsió social de les comarques afectades. Les imatges fetes per Coma, entre 1914 i 1920, són el testimoni de la construcció de la línia fèrria, pas a pas: les obres d'enginyeria, d'arquitectura, els moviments de terres, els canvis de paisatge, l'afluència i concentració de treballadors, les dures tasques dels obrers i les trobades populars i festives.

Inés Padrosa Gorgot

Per alentir el pas a les Gavarres

VIÑAS, X.; SABATER, D.

Les Gavarres, espai natural. Guia d'itineraris.

Brau Edicions. Figueres, 2005.

Xavier Viñas i Dani Sabater —autors d'aquest llibre, en què també han col·laborat Enric Bisbe, Jaume Abel, Ponç Feliu i Xavier Cortadellas— ens han deixat alguna cosa més que no pas la guia d'itineraris amb què es defineix el volum a la portada. Segurament, qui coneix de nom o de fets les persones que han participat en la redacció del text ja s'ho podia esperar.

El llibre és, efectivament, una guia d'itineraris que proposa nou rutes dife-

rents per conèixer a peu la diversitat natural i cultural de les muntanyes de les Gavarres. Se n'hi afegeixen, però, dues més: una per fer en BTT i una altra –que en realitat no és cap ruta– en què es presenten nou indrets que queden fora dels itineraris, però que tenen elements patrimonials interessants i als quals s'arriba bé en cotxe. I, com a llibre d'itineraris que és, ofereix al lector un mapa, fotografies i informacions sobre l'accés, la distància, el temps i la dificultat de cada proposta.

Tal com hem dit abans, però, hi ha un plus en aquesta guia: el coneixement que tenen de l'entorn de les Gavarres les persones que han participat en la redacció del text. I aquest plus es projecta en cada pàgina, des del principi fins al final. La introducció, per exemple, no és un text breu –s'acosta a la cinquantena de pàgines, una tercera part del volum– i no parla superficialment del territori, no: després de fer-ne una breu descripció, dedica 20 pàgines a parlar del patrimoni natural –l'apartat de flora i vegetació és esplèndid– i 15 al patrimoni cultural.

D'altra banda, a les mateixes rutes –que formen el nucli del llibre– també s'hi veu aquest valor afegit que hi han projectat els autors. Cada itinerari forneix el lector d'una informació preciosa sobre els elements que va trobant

mentre transita pel massís: aquesta informació pot remetre al món de la literatura, a la crònica social, a la prehistòria, a la història i a la microhistòria, a la geologia, a l'aprofitament dels recursos, a les formes de vida, a la toponímia, a l'economia, a la vegetació, a les agressions al territori, als cursos d'aigua, a les llegendes, a la fauna o simplement al paisatge. D'aquesta manera, cada ruta es converteix –d'una manera entenedora– en una via de descoberta del massís de les Gavarres, en un camí pausat de penetració en aquest petit univers. Un univers que sortosament, gràcies a iniciatives com aquesta, és cada vegada menys oblidat.

Pitu Basart

Absents ben presents

FERRERÓS, Joan.
Benvolguts absents II.

Regidoria de Cultura
de l'Ajuntament de Figueres /
Editorial Empordà.
Figueres. 2004.

Aquest volum, continuació del publicat l'any 2002, aplega les semblances biogràfiques de vint-i-set personatges figuerencs que l'autor va presentar en la secció del mateix títol del *Setmanari de l'Alt Empordà*,

seguint la sèrie iniciada a la revista el gener de l'any 2000. Amb els dos volums de l'obra Joan Ferrerós ens aproxima a cinquanta-set personatges empordanesos, figuerencs la major part d'ells, que han tingut una certa importància en la vida de la ciutat, majoritàriament en el món de la cultura, si bé hi ha persones d'activitat i significació molt diversa.

Certament, com en qualsevol antologia, a gust d'alguns hi mancaran personatges que tingueren un pes inqüestionable en la vida ciutadana, mentre que en opinió d'altres potser alguns dels protagonistes retratats en aquests dos interessants volums no acumularen mèrits suficients per figurar entre els escollits. Aquest és el risc de l'autor en fer la tria, però en qualsevol cas el conjunt de biografies comprimides en la cabuda d'un article recorden una sèrie de persones, totes elles desaparegudes, que varen deixar una empremta profunda en la vida de la ciutat i que, d'una manera o altra, en

varen escriure la història. Un dels mèrits de Ferrerós rau a haver usat els testimonis orals dels qui els conegueren per reconstruir la vida dels personatges, alguns dels quals varen morir fa ja alguns anys sense deixar obra escrita, artística o material significativa però en el seu moment foren imprescindibles a la ciutat, com és el cas, per esmentar uns exemples, de Narcís Sala, Joan Alsina o Lluís Vega.

Al costat de figures tan conegudes com Salvador Dalí, Met Miravittles, Frederic Marès, Alexandre Deulofeu, Ramon Reig i alguns altres, la fama dels quals ha traspasat el Fluvià, al recull també hi trobem retratats amb aproximació remarcable i entranyable una sèrie de personatges –«empordanesos menors», en podríem dir– que mai tindran dues ratlles a la *Gran enciclopèdia catalana* però que foren molt importants per a la vida cultural, social i econòmica de la ciutat i de la comarca en la segona meitat del segle XX.

Aquest és el gran encert d'aquests dos volums: evocar amb estil àgil, planer i atractiu –i per tant eficaç– un conjunt de ciutadans figuerencs absents abans que el seu record, en un país desmemoriat de mena, es vagi diluint en el temps, i fer-ho amb mal dissimulat afecte, com ho fa Joan Ferrerós.

Eduard Puig i Vayreda

Història amena i saborosa

VALLS I GRAU, Josep.

Comerç a/de Figueres.
Comerç Figueres Associació.
Ed. El Brau.
Figueres, 2005.

A Figueres el comerç ha estat l'activitat més important de la ciutat al llarg de tota la història; la capital de l'Empordà nasqué com a vila reial, és a dir, burgesa, al marge dels feudals propers de Castelló o de Besalú. O de Peralada. La seva situació, a l'encreuament de la vella via Augusta amb el camí que unia Roses i Besalú —mar i muntanya—, unit al posterior relleu que prengué a Castelló d'Empúries com a població més rellevant de la comarca (s. XVIII), la dotaren de les condicions més favorables per dedicar-se, els seus veïns, al comerç. Uns veïns que de seguida tingueren industrials jueus que —tot un símptoma—, aprofitant les facilitats ofertes per «l'estat», s'instal·laren el carrer Magre, el *mini-call* figuerenc.

Ara Comerç Figueres Associació, encapçalada per Josep Fajol i Miquel Roig, ha empès el carro que ha conduït a ressenyar els quaranta-cinc establiments més antics i en actiu, de més d'un segle d'activitat documentada. El llibre que els aplega porta com a subtítol *Història i vida d'establiments centenaris* i ha estat escrit per Josep Valls i

Grau, que ha disposat de l'assessorament de l'historiador Jaume Santaló. Àlex Gifreu ha dissenyat el volum i Toti Ferrer n'ha fet les fotos actuals. L'obra fa goig: a més de l'essencial text de Valls, el disseny impecable presenta fotos antigues d'establiments, mobles, objectes diversos del món també diversíssim del comerç, i aparadors, paper d'embolicar i cartells, tot de disseny d'abans que se n'inventés el mot.

Valls i Santaló arrenquen amb una necessària «Introducció històrica», un bell repàs dels moments crucials de la població: la Carta Pobla de Jaume I; el gran mestre jueu Cresques Elies; l'impuls que donà a la vila el marit de la veïna Sibilla de Fortià, Pere el Cerimoniós; el gòtic de Sant Pere; la Posada del senyor Rei; el matrimoni de Felip V a Figueres; el Castell i el *take off* urbà; l'altre metge important, Josep de Masdevall, de la nissaga de can Fina —l'encebia Masdevall—, precisament l'establiment més antic, de 1753. Els segles XIX i XX hi són tractats amb més detall perquè són temps que acompanyen la majoria d'establiments: les guerres amb els francesos i les carlines, el federalisme, l'Institut i el Casino, les repúbliques, la Guerra Civil, la frontera...

I seguidament Josep Valls ens ofereix el tall gros, resultat de mesos de treball:

entrevistes amb els propietaris, consignació d'anècdotes i «pàgines viscudes», examen de factures, albarans, publicitat, «actes de fundació», papers vells que a vegades són presentats lligats amb una veta... Tota aquesta aportació dels actuals descendents de cada comerç, Valls ens l'ofereix amb la amenitat literària i el punt de vista proper que li són característics, i les completa amb referències puntuals dels historiadors E. Rodeja, J. M. Bernils o A. Egea, que il·lustren els moments. Vet ací un llibre atractiu i saborós, ple de sorpreses a vegades èpiques i de curiositats costumistes, més testimonials que no pas d'història, d'un tema inèdit, eix de la vida i la història de Figueres.

Joan Ferrerós

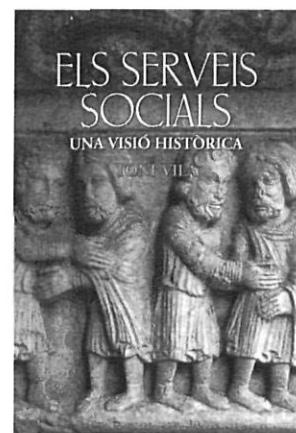
Una obra de capçalera

VILÀ, Antoni.

Els serveis socials a Catalunya.
Una visió històrica.

Diputació de Girona. Col·lecció Francesc Eiximenis, 5.
Girona, 2005.
446 pàgines.

Un llibre de més de 400 pàgines, d'entrada, espanta. I aquest és el primer entrebanc que cal dissoldre: malgrat les aparences, estem davant d'un llibre entretin-

gut, llegidor, interessant i atractiu.

La formació jurídica de l'autor el fa especialment acurat en l'ús dels conceptes, en l'anàlisi de lleis i normes i en la descripció dels àmbits competencials i organitzatius. La seva llarga dedicació docent es posa de manifest en un text especialment aclaridor i ordenat i en les més de 50 taules, quadres i gràfics que l'acompanyen. I la seva intensa i dilatada experiència laboral, en uns moments singularment decisius per al disseny i el desenvolupament dels serveis socials de la democràcia, explicarien la proximitat, els matisos i la comprensió que impregnen les pàgines d'aquest treball.

La realització d'aquesta obra de l'Antoni Vilà ha estat fruit d'un treball de recerca rigorós i fet a consciència (en són una mostra les 343 notes a peu de pàgina i els més de 400 articles, llibres i documents referenciats), i s'articula en tres

grans apartats. El primer, que és el més breu, explica i descriu tot un seguit de conceptes relacionats amb els serveis socials (caritat, beneficència, assistència social, solidaritat, etc.).

El segon és un estudi diacrònic del que han estat els serveis socials a Catalunya i Espanya, des de la caritat medieval fins a l'auxili social franquista. És, probablement, l'apartat més atractiu des de la perspectiva de l'erudició. Les referències al gironí F. Eiximenis i al valencià J. L. Vives estan especialment aconseguides; les descripcions dels hospitals medievals, de les pïes almoines i dels bacins dels pobres vergonyants no per conegudes són menys convincents; per no parlar de les pàgines que l'autor dedica als diversos equipaments pensats per als infants (hospicis, cases de misericòrdia, «incluses», cases d'exposits, col·legis de desemparats, beateris, cases de penedides, etc).

El capítol tercer, sobre els serveis socials actuals, des de la transició fins al canvi de segle, és el més extens i analític. Pel que fa a Catalunya, és interessant veure l'evolució de les polítiques al respecte, des de les antigues direccions generals d'assistència social i de promoció social de la Generalitat provisional a la creació del Departament de Benestar Social l'any 1988 (reconvertit, ja en aquest segle, en Benestar i Famí-

lia), passant pel paper que han exercit i exerceixen encara diputacions i ajuntaments. En un altre sentit, aquest apartat és imprescindible per al profà que es vulgui moure sense prendre mal pels diversos nivells d'atenció, programes i equipaments dels serveis socials catalans i per un autèntic mar de sigles (proveu si no de desxifrar aquestes tres: UBASP, EAIA i ICASS).

En fi, un llibre de capçalera per als qui es mouen en l'òrbita del que són els serveis socials a casa nostra (polítics, tècnics, voluntaris, investigadors i treballadors) i molt recomanable per a lectors curiosos i ciutadans informats.

Xavier Besalú

De la descoberta a la reflexió

LLEDÓ, Diana i ROQUÉ, Carles.

El medi natural de Palafrugell.

Quaderns de Palafrugell.
Ajuntament de Palafrugell.
Diputació de Girona, 2005.
236 pàgines.

L'estructura del llibre és molt completa i ben ordenada. Comença per parlar-nos del clima, que és el que ha condicionat l'evolució de la vida que s'ha desenvolupat al territori. Després parla del medi que ha suportat la vida i que lògicament també

l'ha condicionada, el medi geològic. A continuació tracta el medi biològic, és a dir, els éssers vius que trobem al territori fruit dels condicionaments previs i de l'acció posterior de l'home. I finalment, unes perspectives de futur de cap on pot anar el medi natural en el seu conjunt.

D'entrada ens podríem imaginar que el llenguatge d'un llibre que parla sobre medi ambient és més avorrit i complicat, usat per fer la descripció sistemàtica de cada un dels elements del medi d'una manera científica i acurada. Doncs bé, sense perdre ni un bri del rigor científic que tot llibre d'aquesta temàtica ha de tenir, l'obra està feta amb una estructura i un to d'una banda planers i didàctics, pensats per arribar a tot el públic en general i que inciten constantment a la descoberta de l'entorn, i de l'altra, amb una contextualització clarament humanitzada, sempre relacionada amb les persones que viuen i han viscut al territori palafrugellenc i amb la seva història.

D'aquesta manera, i sense esmentar-ho expressament, estableix una clara relació entre natura i cultura, una relació entre el medi i l'economia, els costums, les festes. Des de la fabricació de les àmfores, teules i rajoles en l'època romana fins a l'explotació turística molt lligada a la qualitat paisatgística, passant

per la indústria surera relacionada amb l'explotació dels boscos, pels diferents tipus de conreus mediterranis, com l'olivera i la vinya, o bé per la pesca (tipus, quantia i causes de la seva disminució).

Però la incitació a les reflexions no és només cap al passat, cap a les arrels que han anat forjant els trets més característics de Palafrugell com a poble, sinó que també està projectada cap al futur, tot avaluant la pressió que rep el medi, fent-la més evident si cal, d'una manera rigorosa i documentada, amb dades i exemples.

La conclusió no esmentada, però sí buscada, és clara: si alterem el medi de manera inconscient, estem atacant les nostres arrels culturals, les que ens han forjat com a poble; estem atacant l'espai que permet despertar i fer fruir els nostres sentiments; estem atacant el que ens ha donat suport econòmic; estem hipotecant el futur dels nostres fills.

Emili Mató